

Nicolae PRELIPCEANU

PESCĂRUȘUL lui Andrei Șerban și amintirea lui Aureliu Manea

Am văzut, la Sibiu, două seri la rând, spectacolul lui Andrei Șerban cu *Pescărușul* lui Cehov. O experiență neobișnuită pentru spectatorul care sunt, obișnuit cu premiera și, eventual, cu un alt spectacol, cu aceiași actori, dar mai blazați, mult mai târziu.

Pentru al treilea *Pescăruș* al său, Andrei Șerban a prevăzut nici mai mult nici mai puțin decât vreo trei distribuții, în unele cazuri (cum e Mașa), și două în celelalte cazuri, dar, prin nu știu ce accident, Trigorin a rămas singur, în persoana lui Adrian Matic de la Cluj. Prima seară a fost cu adevărat neobișnuită, pentru că marele regizor a hotărât să ne ofere un spectacol unic, în care jucau toți cei distribuți, după metoda iese un doctor Dorn, intră celălalt, iese o Mașă, intră o alta și așa mai departe. Nici chiar *Arkadina*—Maia Morgenstern nu a fost unică, ci a alternat cu Mariana Presecan. Înainte de spectacol, Andrei Șerban și-a prevenit spectatorii despre ce urmează, sfătuindu-i să fie atenți, mai ales pe cei care nu cunoșteau subiectul piesei. În felul acesta, s-a născut un adevărat curent în jurul rolurilor, a căror unitate de interpretare a fost atacată, sugerând pentru cine voia să observe asta că nici comportarea unui personaj din viață nu e întotdeauna atât de unitară pe cât se crede și se afirmă.

Replicile din *Pescărușul* nu mai sunt aceleași în spectacolul lui Andrei Șerban, și asta nu doar din cauza unei traduceri mai moderne și mai alerte (pe care regizorul a făcut-o împreună cu Maria Dinescu), rostirea lor fiind uneori complet deformată, intenționat, uneori până la sunetul unei înregistrări magnetice distorsionate, ca atunci când *Mașa* (Raluca Iani) își spune numele, rotind lent și intenționat enervant sunetele, făcând gura cerc în jurul lui „douăzeci și doi“, alteori repezeala lumii de azi dându-le alte semnificații. Lenea și dezgustul de viață, de vârstă, de totul, pe care Mașa le afirmă, de altfel, în alte scene, transpare aici fulgerător, printr-o simplă distorsionare a sunetului. Din aceeași proiecție inedită asupra materiei dramatice face parte și ultima ieșire a lui *Medvedenko* (Pali Vecsei și Viorel Rață), cu pași milimetrice, în timp ce publicul se uită înspre masa de joc, unde restul personajelor, minus *Treplev* (Tudor Aaron Istodor și Adrian Neacșu), joacă loto și se veselesc.

Tuturor, Andrei Șerban le oferă și un ecran pe care, din când în când, se răstignesc personajele tinere, apoi coboară unul intermediar, tras și ridicat de cei furioși ori sperați de ceea ce li se întâmplă.

E o lume de simetrii ale tristeții și neîmplinirii. *Arkadina* și *Trigorin* sunt cei împliniți, celebri, absenți de la disperarea și zbaterile lui *Treplev* și ale Ninei *Zarecinaia* (Andreea Bibiri — extraordinară, și Cristina Flutur) de a se afirma și ei tot în teatru și literatură, precum cei doi. *Treplev* și *Zarecinaia* sunt, parcă, ceilalți doi într-o oglindă deformată, ei nu reușesc, pierind, ca *Treplev*, de bunăvoie, sau perseverând fără speranță ca *Zarecinaia*. Alături de ei, stă numai Marian Rălea (și, mai modest, Gelu Potzolli), ratatul Sorin, care ar vrea și el să trăiască o viață normală, măcar acum, la sfârșitul vieții, dar plictisul și boala îl doboară. Tot din

tabăra perdanților, mai aproape de Sorin decât de Treplev și de Zarecinaia, prin mai modesta dorință, fac parte și Mașa, îndrăgostită fără speranță de Treplev, care o iubește pe actrița eșuată, și Medvedenko, învățătorul căruia i se îndeplinește, ca o ironie a sorții, visul de a se însura cu Mașa, dar aceasta îl alege din disperare, sperând să scape astfel de obsesia amorului nerealizat. Un amor și realizat și nerealizat, căci rămas secret până la sfârșit, este cel dintre nevasta lui *Șamraev* (Ovidiu Moț/Dan Glasu), *Polina Andreevna* (Cristina Stoleriu, Florentina Țilea) și cuceritorul medic *Dorn* (Cornel Răileanu și Doru Presecan). Visul femeii de a ieși din ilegalitate și a se căsători cu Dorn nu i se împlinesc, acesta nu mai vrea să-și schimbe viața. Tragedia neîmplinirii e pusă tot timpul, de dramaturg, și într-un mod foarte original și de regizor, în situația de a se oglindi în vesela nepăsare a împliniților, cuplul Arkadina-Trigorin.

A doua seară a fost cea cu distribuția „bucureșteană“, de fapt combinată, dar de data asta, același actor interpreta același rol de la un cap la altul al spectacolului. Diferențele n-au fost atât de mari pe cât te-ai fi așteptat, poate doar dinamica spectacolului s-a mai potolit.

Spectatorul este șocat, la începutul spectacolului, de mișcarea și rostirea neobișnuită pentru un Cehov cuminte și conform cu originalul, care se dezlănțuie de la primul schimb de replici, cel care se închide cu „*port doliu după viața mea*“ (Mașa – răspuns lui Medvedenko, la întrebarea „de ce umbli tot timpul în negru?“). De altfel, Andrei Șerban nu se conformează deloc textului, atunci când, la acest schimb de replici, Mașa nici nu este propriu zis „în negru“, ci are doar un pulover negru și pantaloni verde-oliv. Vreau să spun că amănuntele contrazic textul, în mod demonstrativ pentru semnificația lor redusă în timp și pentru a eterniza, cumva, mesajul, tragedia neîmplinirii unor vieți, care nu-și mai dezvoltă, astfel, sensul purtătorilor lor.

Am avut tot timpul senzația unei forțe extreme, a unui adevărat vulcan, care se afla în spatele a tot ceea ce vedeam, o energie și o minte care-și trimitau numai o parte din valoare, aici, în fața noastră. În același timp, mi s-a părut a regăsi, în personajul Andrei Șerban, așa cum reiese el din regia acestui spectacol, pe acel Andrei Șerban foarte bun scriitor de proprii și străine experiențe teatrale și de viață, pe care l-am citit în cartea sa recentă, *O biografie*. Un gând melancolic m-a dus și spre fostul său coleg de începuturi, azi aproape uitat, marele Aureliu Manea, cu impresia că din spectacolele aceleia, puține, pe care le-am văzut cândva, izvoră aceeași formă de energie și o oarecum asemănătoare privire asupra textelor și a ceea ce este esențial, omenesc, în ele. Mi se poate, cred, demonstra că mă înșel, dar departe, în zona de umbră din care vin cu siguranță și ideile regizorilor, cei doi se întâlnesc, mai bine zis cele două feluri de a regiza piese de teatru se întâlnesc, chiar dacă nimic din celelalte planuri nu este asemenea.

Teatrul Național „Radu Stanca”, Sibiu – Pescărușul de Cehov. Traducerea și adaptarea: Maria Dinescu și Andrei Șerban. Regia: Andrei Șerban. Decorul: Andu Dumitrescu. Costumele: Maria Miu. Cu: Maia Morgenstern/Mariana Presecan (*Irina Nikolaevna Arkadina*), Tudor Aaron Istodor/Adrian Neacșu (*Konstantin Gavrilovici Treplev*), Marian Rălea/Gelu Potzolli (*Piotr Nikolaevici Sorin*), Andreea Bibiri/Cristina Flutur (*Nina Mihailovna Zarecinaia*), Ovidiu Moț/Dan Glasu (*Ilia Afanasievici Șamraev*), Cristina Stoleriu/Florentina Țilea (*Polina Andreevna*), Diana Fufezan/ Raluca Iani/ Ofelia Popii (*Mașa*), Mircea Rusu/Adrian Matic (*Boris Alekseevici Trigorin*), Cornel Răileanu/Doru Presecan (*Evgheni Sergheevici Dorn*), Șerban Pavlu/Viorela Rață/Pali Vecsei (*Semion Semionovici Medvedenko*).

Foto: Claudiu Rusu

Ofelia POPII